Viite: HE 229/2026 vp
Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnalle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi.

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin uusimman talousennusteen mukaiseksi vuosittain. Voimassa olevan lain mukaan tarkistus tehdään kahden vuoden välein.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrään voitaisiin lukea enintään 50 miljoonaa euroa valtion talousarviosta myönnettävää innovaatiorahoitusta. Muutos mahdollistaisi valtion talousarvion kautta myönnettävän tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen vähentämisen tarvittaessa vastaavalla määrällä.

Arene suhtautuu kriittisesti ehdotettuun TKI-rahoituslain muutokseen, jossa TKI-rahoitukseen voitaisiin lukea enintään 50 miljoonaa euroa valtion talousarviosta myönnettävää innovaatiorahoitusta. Lakimuutos on käytännössä leikkaus TKI-rahoitukseen.

Suomi on parlamentaarisesti sitoutunut kasvattamaan TKI-panostuksia, eikä yhdessä sovitusta kasvusuunnitelmasta tulisi poiketa muuttamalla rahoituksen laskentaperiaatteita.

TKI-rahoitus ei kasva muuttamalla TKI-rahoituksen laskenta- tai rahoitussääntöjä. Lakimuutos mahdollistaisi sen, että valtion talousarvion kautta myönnettävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta voitaisiin tarvittaessa vähentää vastaavalla määrällä.

Lisäksi muutos voisi siirtää rahoituksen painopistettä korkeakouluissa tapahtuvasta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta erilaisiin yritystukiin.

Arene ei tue esitettyä mahdollisuutta lukea innovaatiorahoitusta osaksi lain mukaista T&K-rahoitusta, sillä käytännössä se vähentäisi tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrää ilman, että kokonaisrahoitus kasvaisi.

Suomen TKI-investoinneissa julkisen sektorin panostukset ovat kasvaneet suunnitellusti, mutta yritysten TKI-panostukset jäävät edelleen tavoitteesta. Leikkausten sijasta tulisi etsiä keinoja vahvistaa julkisen rahoituksen vipuvaikutusta yritysten TKI-investointeihin. Erityisesti pk-yritysten TKI-panostusten kasvattaminen on tärkeää, sillä suuret yritykset investoivat tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan jo merkittävästi.

Ammattikorkeakouluilla on keskeinen rooli pk-sektorin TKI-toiminnan edellytysten vahvistamisessa ja yritysten aktivoimisessa TKI-toimintaan. Ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia tukea pk-sektorin TKI-toimintaa tuleekin vahvistaa riittävällä rahoituksella, ei heikentää leikkauksilla.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta rahoituksella tulee vahvistaa soveltavaa tutkimusta, opiskelijoiden osallistumista TKI-toimintaan sekä uuden tiedon ja osaamisen siirtymistä työelämään. Innovaatiorahoituksen lisäämisen tulee tukea näitä tavoitteita heikentämättä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituspohjaa.

Suomi tarvitsee erillistä innovaatiorahoitusta vahvistamaan tutkimuksen yhteiskunnallista ja taloudellista vaikuttavuutta. Suomen tulisikin kasvattaa innovaatiorahoitusta uutena rahoituksena, ei muuttaa olemassa olevaa T&K-rahoitusta toiseksi nimikkeeksi.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta ohjaavat Tilastokeskuksen T&K-määritelmät, joiden vuoksi erityisesti osaamisen käyttöönottoon, innovaatioiden levittämiseen, pilotointiin, käyttöönottoon ja yritysten uudistumiseen liittyvien toimenpiteiden rahoittaminen nykyisestä T&K-rahoituksesta on vaikeaa. Tämän vuoksi tarvitaan uusia rahoitusinstrumentteja, joilla voidaan tukea tutkimustulosten hyödyntämistä, innovaatioiden syntymistä ja niiden laajaa käyttöönottoa erityisesti pk-yrityksissä.

Arene esittää, että valtiovarainvaliokunta korostaa lausunnossaan tarvetta turvata tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen kasvu sekä arvioida innovaatiorahoituksen sisällyttämistä koskevaa ehdotusta tästä lähtökohdasta. Arvioinnissa tulee erottaa varsinainen T&K-rahoituksen lisäys rahoituksen laskentatavan muutoksesta ja selvittää vaikutukset korkeakoulujen ja yritysten yhteiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tutkimustulosten hyödyntämistä ja käyttöönottoa tulee edistää täydentävällä rahoituksella.

Sen sijaan Arene pitää joka toisen vuoden tarkastelusta siirtymistä vuosittaiseen tarkasteluun lähtökohtaisesti perusteltuna. Muutos lisäisi joustavuutta ja toimisi nopeammin molempiin suuntiin, vaikka nykyisessä taloustilanteessa sen vaikutukset voivat olla T&K-rahoituksen kannalta haastavia.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multisilta
puheenjohtaja

Anna Välimaa
toiminnanjohtaja